

випадків захворювання. 60-70% населення має генетичну схильність до розвитку ракового захворювання, але офіційно це не визнано наслідком Чорнобильської катастрофи.

Іншим показником міграційної та демографічної кризи в Україні є скорочення рівня народжуваності: з 630,8 тис. у 1991 році до 403,2 тис. у 2006, тобто більше як на 25%. Такий рівень народжуваності не забезпечує простого відтворення населення. Сьогодні Україна належить до групи європейських країн з найнижчим рівнем народжуваності, поряд з Іспанією, Італією, Болгарією і Росією.

Головною причиною зниження рівня народжуваності є катастрофічне поганий стан репродуктивного здоров'я населення, зокрема жінок. Дані медичних досліджень демонструють, що 70% вагітних жінок мають акушерські та інші патології. Серед них 27,9%, згідно з офіційними даними, хворіють на анемію; 8,1% - на пізній токсикоз; 5% мають серцево-судинні захворювання; 7,6% - захворювання сечостатевої системи.

Таким чином, не дивує, що за даними дослідження науково-дослідного інституту акушерства та гінекології України, 70% дітей народжуються з відхиленнями у здоров'ї. Якщо подивитися на цей факт з погляду здоров'я нації, тільки 30% дітей народжуються здоровими і тільки 20% із них зберігають здоров'я до закінчення середньої школи.

Згідно з даними Міністерства охорони здоров'я, кількість здорових дітей зменшилася з 23% у 1988 році до 4% у 2004 - 2005 роках.

Тривожним симптомом для України є зростання рівня захворюваності на СНІД і туберкульоз. У світі туберкульоз знищує 3 млн чоловік і, таким чином, стає першим у світі вбивцею серед інфекційних хвороб. Понад 98% тих смертей припадає на країни, що розвиваються. Жахливим є і той факт, що туберкульозні палички разом з ВІЛом утворюють смертельний альянс із катастрофічними наслідками. З 2000 р. 1 млн заражених ВІЛом людей шороку помирають від туберкульозу.

Величина щорічної депопуляції становить 0,6% від загальної чисельності населення, тобто кожний рік корінне населення скорочується на 280-340 тис. жителів. Такий темп означає, що через 80 років країна втратить 50% свого етнічного складу [5]. Якщо не буде вжито адекватних заходів, то Україну в недалекому майбутньому чекають два потужних демографічних удари - у 2013 і 2033 роках. Це пов'язано з тим, що в період 1990-1993 рр. удвічі скоротилася кількість народжених. У 2013 р. настане час армійської служби тих, хто народився в 1993 р. Але їх кількість виявиться вдвічі меншою від тих, хто народився в 1990 р. В армії виникне гострий недобір. У вузах і підприємствах відчуватимуть нестачу студентів і робочих рук. У той самий час прийде час виходити заміж і народжувати дітей дівчатам, що народилися в 1993 р. Враховуючи те, що їх кількість також скоротилася вдвічі, кількість народжених ними дітей зменшиться у два рази порівняно з 1993 р. Через наступні 20 років, тобто у 2033р., підійде час іти в армію і на виробництво тим, хто народився в 2013 р. Але їх виявиться всього 20% від кількості молодих людей, що мала Україна на початку 90-х років. Для покриття дефіциту необхідно буде запрошувати імігрантів. У результаті армія і промисловість будуть змушені комплектувати себе на 80% посланниками інших країн та інших культур (Гундаров, 2001).

Використовуючи методологію Л.М. Гумільова з оцінки фаз етногенезу, можна констатувати, що український слов'янський суперетнос вступив у період стійкої депопуляції. Демографічні проблеми в Україні стають найважливішими показниками життєздатності націй [8]

Висновки. Досліджені і описані соціально-демографічні фактори аналізу проблем екології стану людини, висвітлена загальна картина зменшення народжуваності в Україні, яка спричинена радіаційним забрудненням і зростанням інших негативних показників оцінки фаз етногенезу стійкої депопуляції.

Література

1. Екологічний стан Вінницької області на рубежі тисячоліть. Аналітично-статистичний довідник. Вінниця :Велес, 2005.— 162 с.
2. Людинана і довкілля. Антологія: У 2-х кн. / Упорядник, автор вступ, розділи, бібліографія, коментар. Крисаченко В.С. - К.: Заповіт, 1995. - 432 с.
3. Моисеев Н.Н. Восхождение к разуму.- М.: Молодая гвардия 1993. - 324 с.
4. Моисеев Н.Н. Человек и ноосфера. - М.: Молодая гвардия 1990.- 352 с.
5. Гончаренко М.С., Бойчук Ю.Д. Екологія людини: Навчальний посібник / За ред. Н.В. Кочубей. - Суми: ВТД «Університетська книга»; К.: Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2005. - 394 с.
6. Т.Шмалей С.В. Екологія людини: Навчальна програма (рекомендована МОН України). - Херсон: Терра, 2001. - 26 с.
7. Т.Шмалей С., Щербина Т. Екологія людини: Методичні рекомендації до проведення семінарських і лабораторних занять з курсу. - Херсон: ХДПУ, 2000. - 60 с.
8. Гумилев Л.Н. Этногенез и биосфера Земли. - М.: Танаис ДИ-ДИК, 1994. - 544с.

ОБЛІК ВИТРАТ ЗА ЦЕНТРАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Гончарук І. В.
Науковий керівник: к.е.н., доцент Новодворська В. В.

У статті розглядаються питання обліку за центрами відповідальності та результатами проекту диверсифікації підприємства.

Вступ. Сучасна система бухгалтерського обліку зорієнтована на задоволення економічною

інформацією потреб зовнішніх користувачів. Помилковою при цьому є другорядна роль управлінського обліку, який призначений для внутрішнього управління процесом виробництва.

Перехід до ринкових методів господарювання нині віддає перевагу не стільки задоволенню потреб зовнішніх споживачів інформації, скільки апарату управління підприємством. Щоденно керівникам усіх рівнів необхідний значний обсяг оперативної інформації для прийняття відповідних управлінських рішень. Внаслідок своєї специфіки, фінансовий облік не володіє потрібними економічними даними, а тому виникає необхідність децентралізації бухгалтерського обліку. Отже, на цьому етапі доцільно виділити центри відповідальності, тобто зони (сегменти) формування витрат згідно з організаційною структурою підприємства.

Центром відповідальності є частина підприємства, керівник якої особисто несе відповідальність за результати його роботи.

Систему обліку, в якій передбачається складання звітів на основі даних порівняння нормативних (стандартних) показників з фактичними, називають обліком за центром відповідальності [1, с. 6].

Теоретико-методологічні аспекти організації обліку за центрами відповідальності досить обмежено представлені у наукових працях вітчизняних вчених В. П. Савчука, А. М. Поддєрьогіна, С. Ф. Голова. Більш широко даний аспект висвітлений у зарубіжних вчених: І. Т. Балабанова, В. А. Горемикіна, М. І. Бухалкова, Дж. Р. Сігела, К. Друрі і ін. У публікаціях недостатньою мірою висвітлено проблему створення управлінської структури підприємства, питання обліку за центрами відповідальності та результатами реалізації проекту диверсифікації підприємства. Не існує єдиної думки щодо класифікації центрів відповідальності та місць виникнення витрат на підприємствах. Тому вважаємо за необхідне конкретизувати наведені поняття, а також розглянути мотиваційні аспекти впровадження бюджетування на підприємстві, особливості стимулювання персоналу - працівників центрів витрат (місць виникнення затрат).

Постановка завдання. Метою роботи є удосконалення поняття центрів відповідальності, місць виникнення затрат. Розглянути алгоритм побудови управлінської структури підприємства.

Результати. Незважаючи на досить ґрунтовні дослідження теорії і практики даного методу обліку витрат, його застосування в сільськогосподарських підприємствах не розповсюджене.

У жодному диверсифікованому, яке є значимим за обсягами та номенклатурою продукції, підприємстві окремі посадові особи та засновники не мають часу або здібностей приймати абсолютно всі рішення, контролювати всіх працівників і мати всю оперативну інформацію про його діяльність. Повноваження і відповідальність у сфері стратегічного, тактичного та оперативного управління розмежовані для розширення можливостей і підвищення ефективності роботи менеджменту, а особливо під час проведення диверсифікації (освоєння нових ринків, товарів, робіт, послуг), коли досвід такої роботи практично відсутній і йде опанування прийомами та технологією виробництва та управління ними. При цьому керівники всіх ланок повинні працювати узгоджено, прагнучи в результаті досягти не лише локальні, а й загальні цілі диверсифікації підприємства.

Вирішення питання розподілу повноважень і взаємовідносин між керівниками всіх ланок пов'язане з організаційною структурою підприємства. Організаційна структура кожного підприємства формується під впливом різних чинників. Однак, одним із головних принципів організації має бути чіткий розподіл повноважень і відповідальності. Саме тому організація управління підприємством вимагає визначення «центрів відповідальності» за окремі складові у реалізації проекту диверсифікації господарської діяльності підприємства [3, с. 197].

Концепція управління господарською діяльністю на основі центрів відповідальності була запропонована американським вченим Дж. А. Хігінсом. На його думку, центр відповідальності - структурний підрозділ підприємства, який повністю контролює ті або інші аспекти господарської діяльності, а її керівник самостійно приймає управлінські рішення та несе повну відповідальність за виконання планових показників, що були доведені до нього. В економічній літературі зустрічаються й інші визначення. Центр відповідальності - це сегмент усередині підприємства, на чолі якого стоїть відповідальна особа, що приймає рішення.

Отже, центр відповідальності - сфера (сегмент) діяльності, в межах якої встановлено персональну відповідальність менеджера за показники діяльності, які він контролює.

У системі управління вищий керівник має контролювати й оцінювати роботу менеджерів нижчого рівня, а вони, у свою чергу, повинні здійснювати самоконтроль та інформувати вище керівництво про результати діяльності. Для здійснення такого контролю та забезпечення підзвітності менеджерів необхідна відповідна система обліку, яка б забезпечувала збирання, обробку і передачу інформації про результати діяльності кожного центру відповідальності. Такою системою обліку є облік за центрами відповідальності щодо діяльності із впровадження диверсифікації господарської діяльності.

Облік відповідальності - система обліку, що забезпечує контроль і оцінку діяльності кожного центру відповідальності.

Основою обліку за центрами відповідальності є закріплення прав та обов'язків у понесенні витрат та забезпечення доходів за керівниками різних рівнів і систематичний контроль за виконанням ними затверджених бюджетів у досягненні результатів проекту диверсифікації.

У зв'язку з цим першим кроком організації такого обліку є виділення відповідних центрів з метою закріплення відповідальності. Відмінності в характері відповідальності менеджерів за результати проекту диверсифікації дають змогу виокремити такі типи центрів відповідальності:

- центри витрат;
- центри доходу;
- центри прибутку;

- центр інвестицій.

Центр витрат - центр відповідальності, керівник якого контролює витрати, але не контролює доходів та збільшення активів із забезпечення цього та наступних проектів диверсифікації діяльності підприємства. Центри витрат, у свою чергу, можна поділити на центри технологічних витрат і центри дискреційних витрат.

Центр технологічних витрат - центр витрат, в якому може бути встановлений оптимальний взаємозв'язок між витратами та результатами діяльності.

Це означає, що витрати можуть бути виражені в грошовому вимірнику, а результати діяльності - в натуральних вимірниках. При цьому можуть бути встановлені норми витрат на одиницю результату диверсифікованої діяльності (продукції, послуг).

Сутність центру технологічних витрат відображено на рис. 1.

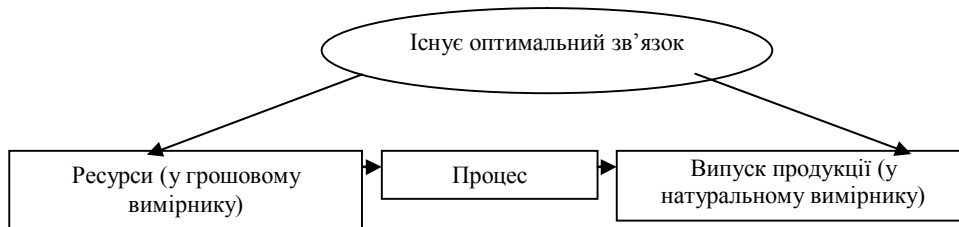

Рис. 1. Сутність центру технологічних витрат

Центр дискреційних витрат - центр витрат, в якому неможливо визначити оптимальний взаємозв'язок між витратами й результатами діяльності центру. В цьому випадку відсутній прямий зв'язок між витраченими ресурсами й отриманим результатом у зв'язку з реалізацією проекту диверсифікації, тобто при цьому не можуть бути встановлені норми витрат на одиницю результату диверсифікованої діяльності (продукції, послуг) [3, с. 199-202].

Сутність центру технологічних витрат відображено на рис. 2.

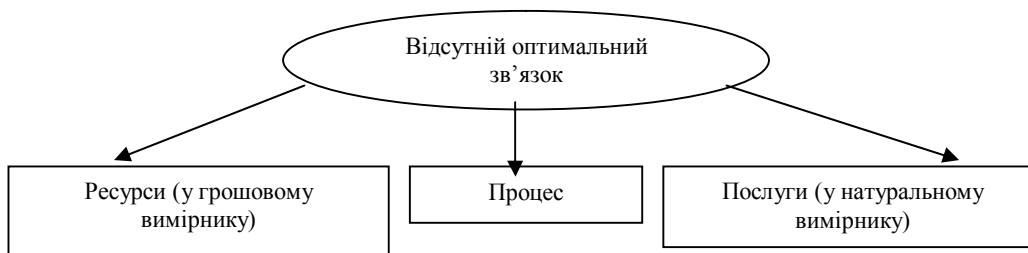

Рис. 2. Сутність центру дискреційних витрат

Центр доходу - центр відповідальності, керівник якого контролює доходи від результатів диверсифікації, але не контролює витрати на виробництво продукції або придбання товарів необхідних для впровадження проекту диверсифікації.

Керівник центру доходу може контролювати витрати на утримання підрозділу. Отже, йдеться не про відсутність контролю витрат взагалі, а про відсутність прямого зв'язку між витратами центру та його доходом (рис. 3).

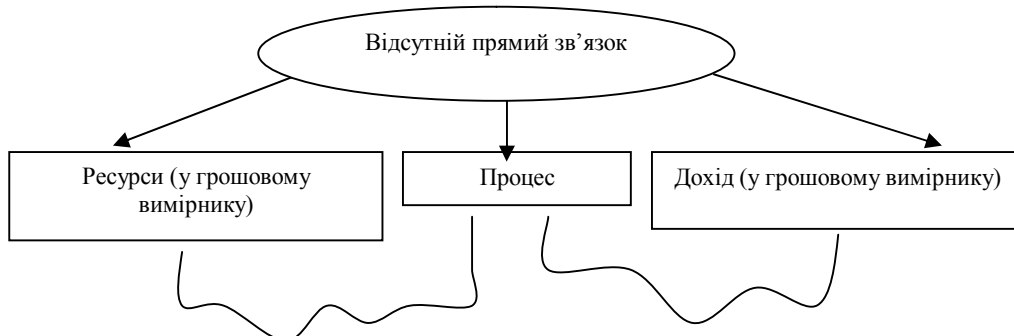

Рис. 3. Сутність центру доходу

Отже, фактично не існує центру доходу в «чистому» вигляді. Мова йде про центр відповідальності за дохід і обмеження витрат.

Центр прибутку - центр відповідальності, керівник якого контролює витрати й доходи з метою збільшення активів для цього та наступних проектів диверсифікації. Саме наявність прямого зв'язку між витратами та доходами дає керівнику підрозділу змогу контролювати прибуток, отриманий від результатів проекту диверсифікації (рис. 4).

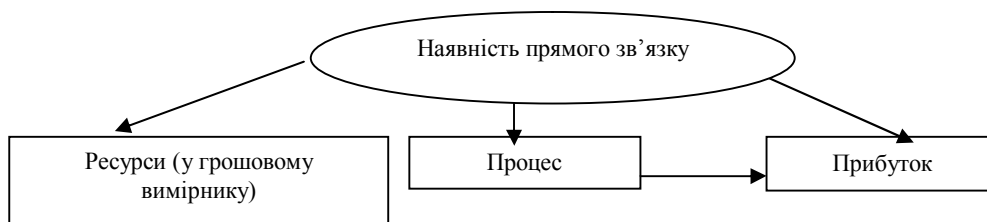

Рис. 4. Сутність центру прибутку

Отже, основним завданням керівника центру прибутку є максимізація прибутку [3, с. 199-202].

Слід зазначити, що центром прибутку можуть бути не лише виробничі підрозділи або торговельні точки. Банк може розглядати кожен департамент (позик, кредитних карток тощо) як центр прибутку, а університет - перетворити свої факультети на бізнес-школи з наданням їх керівникам відповідних повноважень, які дадуть підстави ідентифікувати їх як центри прибутку.

Центр інвестицій - центр відповідальності, керівник якого одночасно контролює витрати, доходи та інвестиції в активи центру.

Центром інвестицій зазвичай є компанія загалом, а також дочірні підприємства та філії, керівники яких мають широкі повноваження. Характерною особливістю центру інвестицій є прямий взаємозв'язок між інвестиційним капіталом у діяльність центру та його прибутком (рис.5).

Розглянуту класифікацію центрів відповідальності підприємства можна доповнити детальнішою класифікацією окремих центрів з урахуванням специфіки діяльності підприємства та потреб управління [2, с. 409].

Висновки. Таким чином, ефективна організація виробництва в підприємстві великою мірою залежить від управління витратами. Організація обліку і контролю витрат за центрами відповідальності зобов'язує керівників різних рівнів відповідально ставитися до ведення своєї професійної діяльності на благо підприємства [1, с. 109].

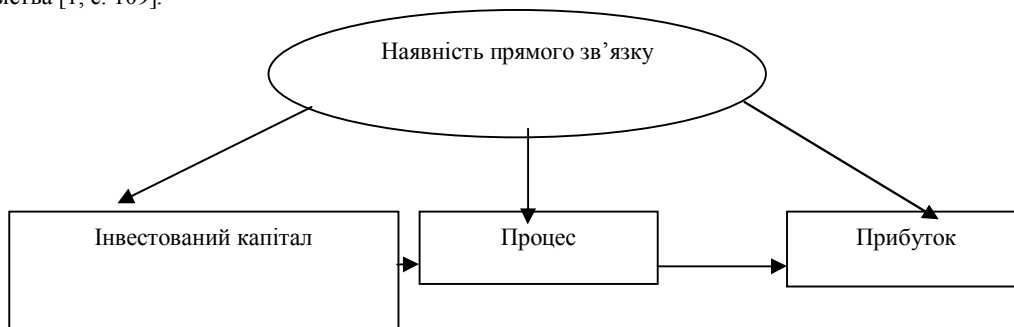

Рис. 5. Схема центру інвестицій

Отже, аналіз практики фінансового менеджменту на вітчизняних підприємствах показує, що реальне застосування системи бюджетування неефективне в силу певних причин:

- слабка структурованість вітчизняних компаній створює проблеми при запровадженні системи бюджетування, бо виникають труднощі визначення функціональної відповідальності підрозділів за певні статті бюджетів;

- недостатність уваги до управлінського аспекту системи бюджетування. Запровадження системи бюджетування повинно супроводжуватися розробкою ефективної системи мотивації;

- змішування принципів бухгалтерського та управлінського обліку, в результаті чого не виділяються суттєві статті (визначають фінансовий стан підприємства) за якими приймають рішення.

При запровадженні бюджетування необхідно визначити організаційну структуру підприємства (Положення про організаційну структуру) та функціональні обов'язки (посадові інструкції); визначити фінансову структуру; розробити Положення про бюджетування. Доцільно поглиблено вивчати теоретично-методологічні та практичні аспекти бюджетування на підприємствах різних галузей з метою формування оптимального підходу до визначення і застосування бюджетів та бюджетування на підприємствах України. Хоча процес побудови фінансової структури та поділу підприємства на центри відповідальності досить трудомісткий, але він дозволяє оптимізувати управління витратами на підприємстві, підвищити мотиваційний аспект працівників, що позитивно вплине на роботу підприємства в цілому [4, с. 150, 153].

Література

1. Бондур Т.О. Система обліку і контролю витрат сільськогосподарського виробництва за центрами відповідальності // Економіка АПК. - 2007. - №4. - С. 106-109.
2. Голов С.Ф. Управлінський облік: Підручник. - К.: Лібра, 2008. - 703с.
3. Корінько М.Д. Облік за центрами відповідальності при диверсифікації господарської діяльності // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. - 2007. - №3(69). - С. 196-203.
4. Смачило В.В. Особливості бюджетування на основі виділення центрів обліку та відповідальності // Актуальні проблеми економіки. - 2004. - №4(34). - С. 148-154.